

Fållnäs gård

Antikvarisk kontroll vid fönsterrenovering/byte på ekonomibyggnad, Fållnäs gård, Sorunda socken, Nynäshamns kommun, Södermanland

Niss Maria Legars
Rapport 2009:32

Fållnäs gård

Antikvarisk kontroll vid fönsterrenovering/byte på ekonomibyggnad, Fållnäs gård, Sorunda socken, Nynäshamns kommun, Södermanland

Niss Maria Legars
Rapport 2009:32

Rapporten finns i PDF-format på adressen
stockholms.lans.museum

Sickla Industriväg 5B, 131 34 Nacka
Tel 08-586 194 00 Fax 08-32 32 72
Webb: stockholms.lans.museum

© Stockholms läns museum
Produktion: Stockholms läns museum

Allmänt kartmaterial: Lantmäteriverket. Medgivande 97.0133

Nacka 2009

Innehåll

Sammanfattning av utförda åtgärder	7
Administrativa uppgifter	7
Byggnadshistorik med relevans för ärendet.....	7
Utförda åtgärder.....	8
Avvikelser från arbetshandlingar.....	11
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder.....	11
Övriga handlingar med relevans för ärendet	12

Sammanfattning av utförda åtgärder

Arbetet har bestått i att traktorgaraget äldre fönsterbågar samt karmar har ersatts med nya.

Administrativa uppgifter

Objekt: Fällnäs gård

Socken: Sorunda

Kommun: Nynäshamn

Landskap: Södermanland

Länsstyrelsens beslut: 2009-08-11, d.nr. 434-08-88253

Byggherre/beställare: Bodil och Henrik Toll

Bygglédare/arkitekt: Bodil och Henrik Toll

Fönstertillverkare: Rafal Brzozowski

Glas- och kittarbeten: Bjuris Glas

Målningsarbeten: Egen regi.

Antikvarisk kontrollant: Ulrika Sahlsten, Stockholms läns museum

Byggnadstid: April - September

Antikvarisk slutbesiktning: 2009-09-02, Niss Maria Legars, Stockholms läns museum,

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Fällnäs gård var säteri redan under medeltiden. Slottsanläggningen består idag av sex parställda flygelbyggnader, uppförda mellan år 1780 och 1807. Byggnaderna uppfördes efter ritningar av arkitekten Erik Palmstedt. Flygelbyggnaderna är placerade längs en centralaxel och har höga valmade sadeltak och putsade rosa fasader. Huvudbyggnaden blev aldrig uppförd.

År 1991 utpekades Fällnäs gård som byggnadsminne.

Den renoverade ekonomibygnaden, som numera kallas traktorgaraget, har tidigare fungerat som ungdjursstall (se byggnasminnesförklaringens kartbilaga). Byggnaden står på en pusad grästensgrund och stommen är uppförd av tegel med spritputs, avfärgad i rosa. Gavlarnas rösten är slätputsade, liksom hörn och omfattningar, som är avfärgade i vitt. Byggnaden täcks av ett brutet tak med sinuskorrugerad eternit.

Vid tiden inför renoveringen var de befintliga fönstren utåtgående, småsprösade tvåluftsfönster med pressade hörnjärn. I östra gaveln finns ett halvrunt fönster och i västra gaveln två tvåluftsfönster utan spröjs, troligtvis tillkommna vid 1900-talets mitt.

Utförda åtgärder

Nyttillverkade fönsterbågar och karmar har förfärdigats i Polen. Fönstren har tillverkats av ek, försedda med beslag och stolpgångjärn i mässing.

Nytt glas har satts in i bågarna. Karmen har reglerats och fixerats till rätt läge med tråkilar mellan karm och murvägg.

Västra gavelns två tvåluftsfönster utan spröjs har ersatts med spröjsade bågar liksom övriga. Den västra portens överljusfönster har bevarats och renoverats.

Samtliga karmar och bågar har kittats och målats med linoljefärg, fabrikat Allbäcks. De äldre bågarna har varit målade i engelskt rött, varför även de nya ströks med samma kulör.

Traktorgaraget, västra fasaden. Före renovering. Foto:Ulrika Sahlsten. Lp20090426.

Traktorgaraget. Äldre karmar och fönsterbågar. Foto: Ulrika Sahlsten. Lp20090422.

Traktorgaraget. Äldre karmar och fönsterbågar. Foto: Ulrika Sahlsten. Lp20090423.

Traktorgaraget. Nya karmar och fönsterbågar efter renovering. Foto: Bodil Toll. Lp20090433.

Traktorgaraget. Västra gaveln. Nya karmar och fönsterbågar samt bevarat och renoverat överljusfönster. Foto: Bodil Toll. Lp20090434.

Traktorgaraget. Nya karmar och fönsterbågar. Foto: Bodil Toll. Lp20090435.

Avvikelser från arbetshandlingar

Enligt beslut från Länsstyrelsen fick ägarna tillstånd och bidrag till att ersätta de äldre befintliga bågarna med nytillverkade.

De nya fönsterbågarna som tillverkades i Polen har dock inte exakt samma mått och utseende som originalfönstren. Invändigt har fönsterspröjsarna inte heller getts någon profilering. Till följd av detta har inte det äldre fönsterglaset kunnat återanvändas.

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

Renoveringsarbeten som genomförs med bidrag enligt *förordningen om bidrag till kulturmiljövård*, skall utföras med höga ambitioner i kvalitet och utförande.

Den slutförda renoveringen kan inte ses som helt tillfredsställande ur kulturhistorisk synpunkt. Dels därför att fönsterbågarnas mått inte är exakt som originalen, men framförallt ger bågarnas moderna glas, ett statiskt och plant utseende. Fönsterspröjsarna har inte getts någon profilering invändigt och ger därmed ett klumpigt intryck som dessutom stänger ljuset ute ur byggnaden.

Bristerna är ett resultat av flera faktorer. Fönstren hade beställts redan innan Länsstyrelsen hade fattat beslut om bidrag. I bidragsansökan står skrivet att fönstren skall utföras med "rätt mått och utseende". Ambitionsnivån med detta kan vara

ytterst olika. Här måste kulturmiljövårdens representanter bli bättre på att precisera vad vi vill.

När den antikvariskt sakkunniga var på plats för ett första samråd var samtliga fönster levererade och klara. I samband med detta hade fönstrens utförande kunnat påtalats och möjligen justerats. Den antikvariskt sakkunniga verkar dock inte ha lagt vikt vid detta. När glaset skulle ersättas med nytt borde den antikvariska kontrollanten likaså ha påtalat betydelsen av vilket glas man skulle sätta in.

Genom att medvetandegöra ovan nämnda brister, är förhoppningen att minska framtida missförstånd.

Till följd av beslut på oklara handlingar samt att den antikvariskt sakkunnige inte tidigare haft synpunkter på ovan vidtalade, ser nu Stockholms läns museum arbetet som avslutat och godkänt.

Övriga handlingar med relevans för ärendet

Bilaga. Utdrag från karta över Fällnäs gård.

